

COVID-19 Hastalığı ile Mücadelede “SAĞLIK ÇALIŞANLARININ SAĞLIĞI”

Sağlık çalışanları -mevcut durumda COVID-19 olmak üzere- herhangi bir salgına yanıt verilirken en temel ve en etkin olması beklenen iş gücüdür. Bu nedenle kendilerini salgın patojeni ile infeksiyon riski altına sokan tehlikelere maruz kalırlar. Bu süreçte mevcut sağlık durumları açısından karşılaşılması olası ek tehlikeler; patojen/etkenle karşılaşma ve maruz kalma (SARS-COV2), sürekli tetikte olma hali, ekip uyumu ve takibi gereksinimi, yabancılaşıma, ev/iş gereksinim çatışması, uzun çalışma saatleri, psikolojik yük, psiko-sosyal baskı, yorgunluk, mesleki tükenme, ayrımcılık ve damgalanma ile fiziksel ve psikolojik taciz, şiddettir.

Sağlık çalışanlarının işlerini yaparken hasta ile temas sonucu etken patojen pozitif hale gelmeleri, karantina altına alınmaları, hasta olmaları, sağlık hizmet gereksiniminde hizmeti kullanan konumuna düşmeleri ve yaşamlarını kaybetmeleri, COVID-19 ile mücadelede çok ciddi kayıplara yol açarak önemli halk sağlığı sorunlarına temel olabilir. Böyle bir durumda, hizmetin aksamaması yanı sıra hastaneler, sağlık hizmet sunum ve destek birimleri ile buralarda çalışan sağlık çalışanlarının hastalığın yayılımını kolaylaştırmaması için de sağlık çalışanları ile ilgili alınacak önlemler ve önleyici planlamalar elzemdir.

Uluslararası tanımlar ve ülkemiz mevzuatına göre; sağlık çalışanları işin yürütümü esnasında ve işyerinde hastalığa yakalanmaları halinde, mevcut durumları iş kazası ve geliştirdikleri hastalıklar meslek hastalığı olarak tanımlanacaktır. Rutin kayıt prosedürlerinde, temaslı takibinde, sağlık çalışanları ile ilgili bildirilen algoritmalara uyulması, kayıt ve bildirim süreçlerinin işletilmesi de aksatılmamalıdır.

Sağlık çalışanlarının COVID-19 özelinde sağlıklarının korunması açısından vurgulanan başlıca durumlar aşağıdaki gibidir:

1- İş kazası ve meslek hastalığı söz konusu olduğunda birtakım haklar ve ödevler gündeme gelmektedir. Ekteki dokümanlarda, DSÖ'nün sağlık çalışanlarının COVID-19 ile ilişkili olarak haklar ve ödevlerine dair rehberinin Türkçe çevirisi bulunmaktadır.

2- İş sağlığı güvenliği kapsamında en önemli husus “önleyici yaklaşım” ilkeleridir. İş kazaları ve meslek hastalıkları önlenabilir sağlık durumlarıdır. Bu yaklaşımların sıralanması ve COVID-19'a özel öneriler için HASUDER iş sağlığı çalışma grubu tarafından hazırlanan öneri dokümanı ektedir.

3- Önleyici yaklaşım basamaklarından bir tanesi olan KKD'ler ve bunların kullanımına yönelik öneriler için DSÖ tarafından hazırlanan rehber örneği ektedir - ancak unutulmamalıdır ki yerel gereksinimler gözetilerek değerlendirilmelidir.

4- Önemli bir diğer husus çalışanların potansiyel karşılaşma, maruz kalım ve etkilenme süreçlerine yönelik risk değerlendirmesi yapılması ve tehlike takibi ve temas sonrası alınacak izlem, kontrol, iletişim süreçlerinin teknik olarak pratiğe dönük belirlenmesidir. Özellikle asemptomatik vakaların da bulaştırıcılığının mümkün olduğu bildirildiğinden sağlık çalışanlarının potansiyel bulaş kaynağı olmasının da önlenmesi, halk sağlığı açısından planlanmalıdır. İlgili durumda yapılacaklara ait algoritmaların ulaşılabilir kayıt altına alınabilir olması ve sağlık çalışanı danışma hattı dahil, ek gereksinimlerin de gözetilmesi ile ilgili bütün kurumlar, birimler ve sağlık çalışanları ile paylaşılması önerilir. Bu konuda ekte yer alan bir örnek olarak CDC tarafından hazırlanmış rehberden faydalanılabilir.

5- Sağlık çalışanlarının mevcut süreçte biyo-psiko-sosyal iyilik hallerinin sürdürülmesi öncelikli önemlidir ve toplum sağlığını destekleyici fonksiyondadır. Sağlık çalışanlarının sağlığı için gereken standardize

önerileri gerçekleştirilmesi sürecinde, ayrıca, farklı durumlardan gelen ortak bilgi havuzunu oluşturmak adına da birimlere ve ihtiyaçlara özel gereksinimlerin belirlenmesi, desteklenmesi açısından yönetsel önleyici düzenlemelerle eş zamanlı olarak; birimler ve çalışanlardan gelen durum ve geri bildirim ve gereksinimlerin değerlendirilmesi önemlidir.

Bu doğrultuda veri bilgi akışı sağlayacak olan ve çözüm odaklı önleyici değerlendirmeye dönük danışma hatları kurulması “suçlamama yaklaşımı ile her sorun çözüme katkı için bir bilgi sağlayabilir” yaklaşımı ile işleyiş için bir danışma hattı yanında, bireysel iyilik halini sürdürmek üzere psiko-sosyal danışmanlık desteği de dahil olmak üzere değerlendirilmelidir.